

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania K. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bielsku-Białej
o ustalenie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 lutego 2023 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 20 lipca 2021 r., sygn. akt III AUa 715/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 20 lipca 2021 r., sygn. akt III AUa 715/20 Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił apelację K. P. od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej z 28 listopada 2019 r., sygn. akt VI U 1191/19, którym Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bielsku-Białej z 6 czerwca 2019 r.

Decyzją z 6 czerwca 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bielsku-Białej stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia K. P. podlegającej ubezpieczeniom jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy,

dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia, wynosi w lutym 2018 r. - 630 zł, podnosząc, iż zadeklarowanie podstawy wymiaru składek w lutym 2018 r. w kwocie 11.107,50 zł, natomiast w marcu 2018 r. już najniższej możliwej podstawy wymiaru składek jednoznacznie wskazuje, iż będąc na zwolnieniu lekarskim od 8 marca 2018 r. działała wyłącznie w celu uzyskania zasiłku z ubezpieczenia chorobowego uzależnionego od podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z lutego 2018 r.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczona domagała się jej zmiany poprzez ustalenie, że podstawa wymiaru składek w lutym 2018 r. wynosiła 11.107,50 zł z tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania powołując się na okoliczności przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej wyrokiem z 28 listopada 2019 r., sygn. akt VI U 1191/19 oddalił odwołanie oraz orzekł o kosztach zastępstwa procesowego.

Apelację od tego wyroku wniosła odwołująca się, która zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.; art. 6 k.c. w związku z art. 232 § 1 k.p.c.; art. 83 ust. 1 i 3 w związku z art. 18 ust. 8 i art. 18a ust. 1 oraz art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300) oraz art. 18 ust. 8 i art. 18a ust. 1 ustawy systemowej.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako niezasadną.

W ocenie Sądu drugiej instancji, Sąd pierwszej instancji zebrany materiał dowodowy poddał właściwej ocenie i Sąd Apelacyjny nie dopatrzył się, by analiza wyników postępowania dowodowego doprowadziła ten Sąd do wnioskowania sprzecznego z zasadami logiki, bądź zasadami doświadczenia życiowego. Apelacja nie dostarczyła uzasadnionych argumentów, mogących ocenę tę zmienić. Wywody apelacji, sprowadzając się do podważenia oceny dowodów dokonanej przez Sąd Okręgowy, stanowią polemikę z prawidłowymi ustaleniami tego Sądu. Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do zakwestionowania tej oceny, jako dokonanej bez naruszenia granic swobodnej oceny dowodów, określonej art. 233 § 1 k.p.c.

Sąd odwoławczy zauważył, iż K. P. działalność pozarolniczą podjęła 2 października 2017 r., pozostając w tej dacie w stosunku pracy z K. R. na podstawie umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony na stanowisku samodzielnej księgowej w pełnym wymiarze czasu pracy, który na skutek wypowiedzenia dokonanego przez skarżącą ustał z dniem 31 stycznia 2018 r. Niekwestionowanym jest również, iż za luty 2018 r. odwołująca się opłaciła składkę na ubezpieczenia społeczne od podstawy wymiaru zadeklarowanej w kwocie 11.107,50 zł, natomiast za marzec 2018 r. przedmiotowa składka została opłacona od deklarowanej podstawy jej wymiaru w minimalnej wysokości przewidzianej w art. 18a ust. 1 cytowanej ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wedle którego w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności pozarolniczej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (jak też wypadkowe i dobrowolne ubezpieczenie chorobowe) stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia.

Od 8 marca 2018 r. do dnia porodu, tj. do 13 czerwca 2018 r. K. P. przysługiwał zasiłek chorobowy, zaś od 13 czerwca 2018 r. do 11 czerwca 2019 r. była uprawniona do zasiłku macierzyńskiego - pobierając z tego tytułu świadczenia w łącznej kwocie 124.025,29 zł.

Uzyskany z tytułu działalności przychód odwołującej się za okres od października 2017 r. do lutego 2018 r. stanowił kwotę 10.035 zł, w tym za okres od stycznia do lutego 2018 r. - 6.035 zł.

Powyższe okoliczności, w tym w szczególności fakt, iż do zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych i wypadkowego oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w dniu 1 lutego 2018 r. doszło, kiedy apelująca posiadała wiedzę o tym, iż spodziewa się dziecka i już od 8 marca 2018 r. do rozwiązania w dniu 13 czerwca 2018 r. była niezdolna do jej prowadzenia z powodu choroby, jak też, iż mimo, że za styczeń i luty 2018 r. uzyskała z tego tytułu przychód wynoszący około 6.000 zł, jedynie w lutym 2018 r. zadeklarowała podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości 11.107,50 zł, w marcu 2018 r. deklarując przedmiotową podstawę w minimalnej, preferencyjnej wysokości, także w ocenie

Sądu Apelacyjnego, uzasadniają trafny wniosek organu rentowego oraz Sądu pierwszej instancji, iż główną intencją zgłoszenia się do wspomnianych ubezpieczeń było wyłącznie wskazanie wysokiej podstawy wymiaru składek z zamiarem uzyskania wysokich świadczeń, co już tylko z tej przyczyny świadczy o nieakceptowalnym instrumentalnym działaniu w celu zdobycia świadczeń z ubezpieczenia społecznego, które w tym przypadku - dzięki jednorazowemu opłaceniu składki od podanej wyżej podstawy wymiaru w wysokości 11.107,50 zł - za okres od 8 marca 2018 r. do 11 czerwca 2019 r. łącznie stanowią kwotę 124.025,29 zł.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła skargą kasacyjną odwołująca się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna, bowiem w myśl art. 18 ust. 8 i art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących pozarolniczą działalność stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. Zgodnie z art. 18a ust. 1 ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1, w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia. Składka w nowej wysokości obowiązuje od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku. Jak z powyższego uregulowania wynika, podstawę wymiaru składek stanowi kwota zadeklarowana, a zatem nie musi ona pozostawać w żadnej konkretnej relacji do wysokości dochodów czy przychodów z tytułu prowadzonej działalności. Ustawodawca postawił jedynie wymóg, by jej wysokość mieściła się w granicach przywołanych powyżej. Nie można zatem skarżącej stawiać zarzutu takiego, że zadeklarowała maksymalną dopuszczalną

podstawę wymiaru składek w lutym 2018 r., skoro postąpiła *lege artis*. Ponadto, sądy obu instancji błędnie ustaliły, że sytuacja faktyczna, w jakiej znalazła się skarżąca, uzasadniała przeprowadzenie kontroli podstawy wymiaru składek w kontekście zapobieżenia nabywaniu nienależnie zawyżonych świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Skarżąca nie zadeklarowała maksymalnej podstawy wymiaru składek rozpoczynając działalność gospodarczą - skarżąca zadeklarowała taką podstawę wymiaru składek po kilku miesiącach prowadzenia działalności gospodarczej i po złożeniu oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę z zachowaniem okresu wypowiedzenia, które to dwa zdarzenia faktyczne nie miały żadnego związku z późniejszą niezdolnością do pracy, a zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych (w tym dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego) nastąpiło na skutek rozwiązania umowy o pracę i pozostania tylko jednego tytułu do ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji, skarżąca została potraktowana tendencyjnie przez Sąd drugiej instancji (podobnie jak przez Sąd pierwszej instancji), podczas gdy sytuacja faktyczna na to oczywiście nie pozwalała.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o:

- 1) odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania lub
- 2) oddalenie skargi kasacyjnej odwołującej się;
- 3) zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującej się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty

świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawiono jakiegokolwiek przekonującej argumentacji, która mogłaby przemawiać za przyjęciem, że skarga kasacyjna jest w niniejszej sprawie oczywiście uzasadniona. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania opiera się przede wszystkim na polemice ze stanowiskiem Sądu

drugiej instancji w zakresie dopuszczalności kwestionowania przez organ rentowy zadeklarowanej przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą podstawy wymiaru składek, jednak nie zawiera jakiegokolwiek przekonującej argumentacji prawnej, która mogłaby wskazywać na rażące naruszenie prawa. Wskazać należy, że zagadnienie to było już przedmiotem bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego, który ostatecznie uznał, że organ ubezpieczeń społecznych jest uprawniony do kontroli i korygowania zawyżonych podstaw wymiaru składek z każdego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym dla zapobieżenia nabywania nienależnych lub zawyżonych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, jeżeli okoliczności sprawy wskazują na intencjonalny lub manipulacyjny zamiar uzyskania takich świadczeń z ubezpieczenia społecznego w sposób sprzeczny z prawem lub zmierzający do obejścia przepisów i zasad systemu ubezpieczeń społecznych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 5 września 2018 r., I UK 208/17, LEX nr 2541912). Oznacza to, że organ rentowy może badać, czy zadeklarowanie przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą maksymalnej podstawy wymiaru składek nie stanowi nadużycia przysługującego takiej osobie prawa i nie zmierza jedynie do uzyskania zawyżonych świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).